

p l a n d a g 2 0 2 3

Nooit of nu!

Afbouwen om op te bouwen

Rotterdam, 22 juni 2023

Rapport van de Jury voor de PlanDag-prijs 2023

De PlanDag-prijs 2023 wordt mede mogelijk gemaakt door Antea Group.

De PlanDag 2023 vindt plaats op 22 juni 2023 bij Debatpodium Arminius te Rotterdam en handelt over het thema “Nooit of nu!”. Ruimtelijke professionals uit Nederland, Vlaanderen en Brussel krijgen er een forum om in discussie te gaan over mogelijkheden tot systeem- en regimeverandering in het ruimtelijk domein.

Deelnemers werden via een open call voor bijdragen (papers, opinies en praktijkbesprekingen) uitgenodigd om voor 29 maart 2023 een abstract en vervolgens uiterlijk 15 mei 2023 de volledige bijdrage in te dienen. Auteurs van papers konden aangeven een gooi te willen doen naar de PlanDag-prijs 2023. Het bestuur van de PlanDag heeft uiteindelijk tien papers ontvangen die meedingen naar deze PlanDag-prijs.

De papers werden beoordeeld door een jury bestaande uit:

- Eline Mulkens, voorzitter (Antea Group België – BE),
- Saskia Ferf Jentink-Sterk (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties – NL),
- Willem Geens (Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning – BE) en
- Mattijs van Maasakkers (Ohio State University en TNO – NL).

Rien van de Wall trad namens het PlanDag-bestuur op als secretaris van de jury.

De jurering is verlopen in twee rondes. In de eerste ronde heeft elk jurylid vijf papers gelezen. Iedere paper werd onafhankelijk door twee juryleden (het ene jurylid uit Nederland, het andere uit België) beoordeeld. Elk jurylid nomineerde de naar haar/zijn mening twee beste papers voor de tweede ronde. De jury waardeert de diversiteit aan onderwerpen in de papers, waarmee alle betrokken auteurs een mooie bijdrage leveren aan het ruimtedebat.

De door de juryleden genomineerde papers voor de tweede ronde zijn:

- B. Bomas, J. Kolenberg, J. Boddeke, L. Heestermans en W. Hulsker, ‘Circulaire transitie: ruimtelijke transformatie. Een ruimtelijk perspectief op CE’
- E. De Wilde, A. Pisman en H. Bieseman, ‘Het slagen en falen van onthardingsprojecten in Vlaanderen: een systeemanalyse’
- M. Musch, B. de Zwart, J. van der Lugt en N. Schram, ‘Tussen verbeeldingswereld en systeemwereld. Het Waardenwiel als canvas voor het in kaart brengen van de publieke waarden van creatieve broedplaatsen’
- I. Van de Vyver, A. van Noordt, A. Vanhove en S. De Deken, ‘Integratie van warmteplanning in lokaal ruimtelijk beleid – transitiepad van Mechelen’
- G. Vanderstraeten en E.N. Yilmaz, ‘Sociaal rechtvaardig omgevingsbeleid – Hoe maken we de omgevingstransitie een beetje leuk voor iedereen?’
- F. Vandevenne en V. Strosse, ‘Het verhaal van bomen (kappen) in Vlaanderen – wat bomen en ijsbergen gemeenschappelijk hebben’

De juryleden hebben in de tweede ronde elke paper een score gegeven op basis van vier criteria: (a) originaliteit van de invalshoek, (b) inhoudelijke kwaliteit, (c) helderheid van de gedachtegang en (d) betekenis voor zowel de Vlaamse/Brusselse als de Nederlandse planningspraktijk. Per criterium kon een jurylid maximaal 5 punten toekennen. De punten zijn bij elkaar opgeteld, zodat elke paper een maximale score van 20 punten per jurylid kon krijgen. De som van de scores van alle juryleden tezamen

(een paper kan dus maximaal 80 punten behalen) bepaalt de finale rangorde. De juryleden hebben een inhoudelijke toelichting bij hun score gegeven, waarvan u in wat volgt de samenvatting kan lezen.

E. De Wilde, A. Pisman en H. Bieseman, 'Het slagen en falen van onthardingsprojecten in Vlaanderen: een systeemanalyse'	56,5 / 80	71 %
---	-----------	------

De Wilde et al. kiezen voor een urgent en veelbesproken onderwerp. Dat is daardoor niet erg vernieuwend, maar de gepresenteerde systeemanalyse (van vier soorten onthardingsprojecten) is dat wel. Het inzicht in de *feedback loops* en de redenen waarom er eigenlijk nog vooral vérhard wordt, is erg leerrijk. De jury stelt ook bijzonder op prijs dat de auteurs de analyse doorvertalen naar beleidsstrategieën en instrumenten. Jammer is dan weer dat niet alle mechanismen en cases worden toegelicht en dat de paper concludeert met weinig nieuwe inzichten.

M. Musch, B. de Zwart, J. van der Lugt en N. Schram, 'Tussen verbeeldingswereld en systeemwereld. Het Waardenwiel als canvas voor het in kaart brengen van de publieke waarden van creatieve broedplaatsen'	56,5 / 80	71 %
---	-----------	------

Musch et al. benaderen een origineel onderwerp – de waarde van culturele broedplaatsen – op een niet erg ruimtelijke, maar zeker verfrissende wijze. De paper is inhoudelijk goed opgebouwd en zet een heldere gedachtegang uiteen. Het betrekkelijk theoretische verhaal leest door de academische schrijfstijl wel wat taai. Met het waardenwiel, door de auteurs geëvalueerd op sterktes en zwaktes (de criteria voor evaluatie blijven helaas onderbelicht), kunnen planners aan de slag. De toelichting van andere instrumenten dan het waardenwiel had voor de jury korter gemogen. Dat onze manier van evalueren tekortschiet om bepaalde (indirecte) effecten in beeld te krijgen, zoals het effect op de verdeling van welvaart, is tenslotte een belangrijke constatering van de paper.

G. Vanderstraeten en E.N. Yilmaz, 'Sociaal rechtvaardig omgevingsbeleid – Hoe maken we de omgevingstransitie een beetje leuk voor iedereen?'	59 / 80	74 %
--	---------	------

De probleemstelling van deze paper is duidelijk, origineel en zowaar 'sluimerend urgent'. De auteurs benoemen het thema in de volle breedte, maar gaan daardoor amper de diepte in. Stellingen worden onvoldoende onderbouwd op basis van cijfers of onderzoek en waarom bepaalde cases worden uitgelicht, is niet duidelijk. De beleidsaanbevelingen in het slot van de paper blijven globaal en abstract. Aangezien het traject nog lopende is, komt deze paper misschien te vroeg. Niettemin vindt de jury de kritiek op de 'techniciteit' van het omgevingsbeleid erg waardevol. De paper geeft het ongemakkelijke gevoel dat we het omgevingsproces zo 'correct' hebben ingericht dat de mens, i.h.b. diegenen die de grootste lasten dragen en het minst de vruchten van het beleid plukken, het moet afleggen tegen normen en procedures.

I. Van de Vyver, A. van Noordt, A. Vanhove en S. De Deken, 'Integratie van warmteplanning in lokaal ruimtelijk beleid – transitiepad van Mechelen'	59,5 / 80	74 %
--	-----------	------

Van de Vyver et al. leveren een paper op maat van de PlanDag, met een excellente behandeling van zowel de Vlaamse als de Nederlandse beleidscontext. De auteurs stellen vast dat het beleid rond de verduurzaming van warmte in Vlaanderen verregaand gedecentraliseerd is en dat er gebrek is aan regionale sturing. Aan de hand van de interessante casus van Mechelen wordt de spanning tussen de opgave en de bestaande praktijk helder uiteengezet. De oproep om de Vlaamse fragmentatie dringend aan te pakken, is aanwezig maar de opbouw van de paper pakt niet helemaal en mist wat overtuigingskracht. Met een omstandiger theoretische omkadering en de toevoeging van een Nederlandse casus zou de paper nog een slag sterker kunnen.

F. Vandevenne en V. Strosse, 'Het verhaal van bomen (kappen) in Vlaanderen – wat bomen en ijsbergen gemeenschappelijk hebben'	63 / 80	79 %
---	---------	------

De paper van Vandevenne en Strosse is zowel inhoudelijk als in opbouw zeer sterk. De auteurs kiezen voor een creatieve benadering van een complexe dynamiek. Ze richten doeltreffend de aandacht op de waarde van bomen buiten bos en de mechanismen rond kap en aanplant. Het aanstippen van de meerwaarde met name voor de bodem is leerrijk en bijzonder relevant voor ruimtelijke planners en stedenbouwkundigen, die dit aspect toch nog vaak over het hoofd zien.

Het betoog, overzichtelijk en duidelijk gebaseerd op cijfers en inhoudelijk werk, maakt het beleidstekort – het onverkort uitgeven van kapvergunningen tegenover de grote ambities inzake aanleg van bos – helder en de oproep urgent. De jury apprecieert verder de aansprekende schrijfstijl. De sterke focus op de Vlaamse context maakt de paper minder bruikbaar voor de Nederlandse vakgemeenschap. De jury moedigt de auteurs tenslotte aan om de conclusies nog te vertalen naar concrete middelen, manieren en aanbevelingen om echt aan de slag te gaan.

B. Bomas, J. Kolenberg, J. Boddeke, L. Heestermans en W. Hulsker, 'Circulaire transitie: ruimtelijke transformatie. Een ruimtelijk perspectief op CE'	64 / 80	80 %
---	---------	------

De paper van Bomas et al. presenteert een zeer complete analyse, in de zin dat hij een urgent probleem combineert met een helder theoretisch kader en relevante empirische informatie. Het stimuleren van meer circulaire ketens lijkt een breed gedragen ambitie, maar dit paper koppelt deze ambitie aan complexe ruimtelijke uitdagingen. De aangereikte typologie van vereiste circulaire ruimtes is innovatief en conceptueel sterk. De jury stelt zich wel de vraag of circulaire economie geïsoleerd kan worden van de economie in brede zin en of het hier niet eerder moet gaan om een ruimtelijke visie voor de economie van de toekomst in het algemeen.

De zeer diverse casussen ondersteunen het verhaal heel mooi en maken de implicaties van de typologie meer tastbaar, al blijft onduidelijk waarom juist deze cases geselecteerd zijn. De conclusies van de cases worden terug zeer breed opengetrokken en maken de impact op zowel de economische systemen, de planprocessen, de wenselijke beslissingsorganen als de typologie van ruimten duidelijk. De invalshoek vanuit ruimtelijke planning had aan het eind opnieuw sterker aan bod mogen komen.

De paper is duidelijk breed toepasbaar en vlot leesbaar, maar de loutere focus op Nederlandse casussen en beleidscontext en het gebruik van zeer specifiek Nederlandse vaktermen zijn in het kader van de PlanDag een aandachtspunt. De jury wijst er ook op dat op dit thema diverse studies zijn gedaan die meer relevante beleidsaanbevelingen geven.

De jury prijst de auteurs voor het eenvoudig onder woorden brengen van de urgentie en het aanreiken van een handelingsperspectief, wat de complexe materie hanteerbaar maakt. De auteurs slagen erin ook niet-deskundigen te overtuigen dat een ruimtelijk denken over circulaire economie op de schaal van de regio absoluut nodig is en dat we nu aan de slag moeten om de transitie te kunnen waarmaken.

De beoordeling door de jury leverde geen uitgesproken winnende paper op. De jury oordeelt dat de twee hoogst scorende papers in kwaliteit evenwaardig zijn en zeer verschillende thema's behandelen, en beslist daarom om de PlanDag-prijs 2023 ten bedrage van 1000 euro gelijk te verdelen onder enerzijds Bart Bomas et al. voor hun paper 'Circulaire transitie: ruimtelijke transformatie' en anderzijds Floor Vandevenne en Veerle Strosse voor hun paper 'Het verhaal van bomen (kappen) in Vlaanderen'.

Van harte gefeliciteerd!

Namens de jury,

Eline Mulkens
Antea Group

Rien van de Wall
Bestuurslid PlanDag